

DOSTAVA SUDSKIH PISMENA

HRVATSKA ISKUSTVA NAKON NOVELE ZPP IZ 2008.

I POUKE KOJE SE IZ NJIH MOGU IZVUĆI

Dr. sc. Alan Uzelac, red. prof.

Katedra za građansko procesno pravo, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak teza

- I. U organizaciji dostave valja ostvariti kompromis između dva suprotstavljena načela: omogućiti adresatima uz prihvatljivu cijenu pravičnu (*fair*) mogućnost da se upoznaju sa sadržajem pismena koja im se upućuju (načelo saslušanja stranaka), a da se istovremeno ne ugrozi djelotvornost sudskog postupka i ne omoguće masovnije zlorporabe (načelo efikasnosti).
  - ⇒ Ako se želi ostvariti uravnotežen i učinkovit dostavni sustav, treba se usredotočiti na ravnotežu između poštenog suđenja i efikasnosti, umanjujući ili isključujući ulogu svih drugih čimbenika.
- II. Prekomjerni formalizam nije prihvatljiva metoda za ostvarenje ideala uravnotežene dostave.
  - ⇒ Prekomjerni formalizam nije ugrađen čak niti u pravila i pristup starog ZPP-a.
    - Povrede pravila o dostavljanju nisu sama po sebi uzrok apsolutne ništavosti, već samo u odnosu prema mogućoj posljedici – onemogućavanju raspravljanja pred sudom.
- III. Glavni problemi dostave u Hrvatskoj i drugim post-jugoslavenskim državama proizlaze iz neprilagođenosti dostavnih pravila modernom načinu života i kulturno-civilizacijskoj razini XX. i XXI. st.
  - ⇒ Pravila o dostavi u bitnome se nisu mijenjala od vremena svoga nastanka (posljednje desetljeće XIX. st.).
- IV. U odnosu na dva čista europska sustava dostave (engleski i francuski), uređenje iz ZPP predstavlja miješani sustav, koji zbog svoje hibridne naravi nikada nije uspio ostvariti efikasnost.
  - ⇒ Osnovni problem sastoji se u tome što dostavni sustav, oslanjajući se na poštu, istovremeno traži primjenu razmjerno složenog skupa specifičnih pravnih pravila, čiji se visoki zahtjevi za formalnošću ne mogu optimalno ostvariti uz korištenje redovnih poštanskih službi.
- V. Nekritično insistiranje na monopolima poštanske dostave za državne poštanske službe može negativno djelovati na efikasnost dostave.
  - ⇒ Ako se insistira na primjeni specijalnih zakonskih pravila od dostavi iz ZPP-a (koji se primjenjuje kao *lex specialis*), državna pošta nije optimalan medij.
  - ⇒ Insistiranje na poštanskom monopolu motivirano je izvanjskim razlozima, i uglavnom je ravnodušno prema potrebama ostvarenja efikasnog dostavnog sustava.
- VI. Problemima u dostavi doprinose neprikladna procesna pravila.
  - ⇒ Procesna pravila često su nepotrebno složena, što umanjuje njihovu djelotvornost.
  - ⇒ Procesna pravila slabo razlikuju dostave pismena kojima se zasniva litispendingija od ostalih pismena u postupku.

VII. Glavni trendovi i tendencije razvoja dostavnih pravila i prakse u Hrvatskoj:

- ⇒ Kraće razdoblje korištenja privatnih dostavnih službi (kurirskih usluga) u kojem su se kurirske službe potvrdile kao fleksibilnije, uspješnije i jeftinije.
  - Kurirske službe u sudovima napuštene zbog reakcije državne pošte, koja je, osjetivši se ugroženom, lobističkim metodama povratila svoj monopol u prometu sudskih pisama.
- ⇒ Afirmacija internih dostavnih službi u sudovima s agilnim i angažiranim sudskim upravama
  - Bolje korištenje dostavljača kroz kombinirane metode kontrole i poticanja pokazalo je bitne pomake na bolje u nekim sudovima.
- ⇒ Zakonska pluralizacija metoda dostave, uz omogućavanje većeg stupnja autonomije i korištenje kontraktualnih sredstava dostave.
  - Uz dosadašnje oblike dostave, novelama ZPP-a uvedene su: javnobilježnička dostava (dobrovoljna i oktroirana); pretinačka dostava (dobrovoljna i oktroirana); sporazumna dostava; mimosudska dostava (dobrovoljna i oktroirana) te ?????
  - Uspjeh pluralizacije bio je ograničen, a doveo je i do hipertrofije dostavnih pravila u ZPP-u, koja su postala pretjerano kompleksna, nepregledna i suviše detaljna.
  - Sporazumne metode dostave nisu zaživjele, dok se javnobilježnička dostava pokazala neefikasnom i skupom.
- ⇒ Postupno jačanje fikcionalne dostave na registrirane poštanske adrese (sjedište i prebivalište) adresata.
  - 2003: dostava na registriranu adresu sjedišta za pravne osobe i samostalne djelatnosti.
  - 2008: proširenje fikcionalne dostave na registriranu adresu adresata.
    - Potreba višestrukih pokušaja.
    - Mogućnost prijave posebne adrese za dostavu kod nadležnih policijskih službi.
      - ◆ Evaluacija: pomaci u efikasnosti mogući, ali ne i izvjesni. Poteškoće s ostvarenjem izvjesne. Problemi s poštenim suđenjem vjerojatni.
- ⇒ Daljnji trendovi razvoja: osnivanje nove koncesionirane službe sudskih ovršitelja, po modelu francuskih *huissiers de justice*.
  - Ovrha posredstvom javnih ovršitelja mogla bi biti efikasnija, ali i do 40 puta skuplja od poštanske dostave.
- ⇒ Prijedlozi *de lege ferenda*:
  - Pojednostaviti dostavna pravila vezivanjem pravila uz službu koja ih obavlja te uz maksimalno korištenje internih praksi i pravila.
  - Odvojiti prvu dostavu od svih daljnjih dostava.
  - Otvoriti sve kanale komunikacije nakon formalnog zasnivanja litispendinge, deformalizirati komunikaciju uz obvezu stranaka da održavaju neprekidnu komunikacijsku vezu sa sudom.
  - Razmotriti neophodnost obveze da dostava odluka bude uvjet njihove djelotvornosti.